

מה החזון?

מסע השראה של אמונה, תקווה וחזון
בין גלות וגאולה

"שלום לעם"
תשפ"ב

באחד ממסעותיו התארח רבי נחום מצ'רנוביל בביתו של יהודי פשוט אי שם באוקראינה. בחצות הלילה התעורר בעל הבית ושמע את האורח שלו בוכה. הרבי, היה עסוק ב"תיקון חצות" בבכי גדול כמנהגו מדי לילה, ובעיניו דמעות של כאב על גלות ישראל ועל התקווה לגאולה. אולם בעל הבית שלא הכיר את מנהגיהם של הצדיקים, נזעק לבדוק אולי חסר לו משהו, אולי הכרית אינה נוחה, ואולי הרבי מתגעגע הביתה. ניסה הרבי להסביר לו את כאבו הגדול על המציאות הקשה של בני ישראל שגלו מאדמתם, ועל התקווה הגדולה לחזור לארץ ישראל.

אמר המארח: "וכי מה רע לנו כאן באוקראינה שאתה רוצה לעקור אותנו מכאן אל המזרח התיכון החם. ומה יהיה על הכבשים, העיזים והתרנגולות? איך הם יעלו לארץ ישראל? אני אינני זקוק לכך."

שאל אותו הרבי: "וכי אין הקוזקים הרשעים מפחידים אותך? הלוא הם מסתובבים כאן בכפרים ובעיירות ועושים פרעות ביהודים. הם שודדים בוזזים, הורגים ושורפים, ופוגעים בעיקר ביהודים, ולוקחים גם את התרנגולות הכבשים והעזים."

"אכן כן", אמר האיש, "אתה צודק רבי, הם מציקים לנו מאוד ואנחנו מפחדים. זו אכן בעיה גדולה."

ראה הרבי שהאיש מבין ואמר לו: "בדיוק על זה אני מתפלל, שנחזור כולנו במהרה לארץ ישראל, ולא נפחד עוד מהקוזקים."

חזר האיש לחדרו, ואחרי כמה דקות הוא חוזר אל הרבי ואומר: "דיברתי עם אשתי, והיא מבקשת שתתפלל שהקוזקים הרשעים יעלו לארץ, ולנו יהיה כאן שקט..."

*

גלות וגאולה הם מושגים המלווים את עם ישראל שנים רבות. אולם עבור רובנו, בעיקר כאשר אנו יושבים בארץ ישראל, נדמה כי מושגים אלו הם דברים רחוקים מאוד מחיינו, ואין להם שום קשר מעשי למציאות שבה אנו חיים.

מטרתו של חיבור קטן זה, להאיר במקצת את המושגים המופשטים הללו, ולנסות לחבר אותם לחיי היום יום, ולמצוא בהם מקור להשראה ותקווה, ובכך לשפר את איכות חיינו כבר בהווה. כעם שיודע את עברו המפואר, עלינו לראות מול עינינו חזון של תקווה ואחרית טובה, ולשאוף בכל כוחנו למימוש מלוא הפוטנציאל שלנו כיחידים, כעם וכאנושות.

*

חיבור זה אינו מתיימר לעסוק בכל הנושאים והמושגים הקשורים בגלות ובגאולה, אלא לגעת בתמונת מבט כללית, כמעט אוניברסלית, שיש בה חזון ותודעה, תקווה ושאיפה, מתוך מטרה לאפשר לכל מי שמבקש חיבור וחזון למצוא את עיקרי הדברים ולשאוב מהם כוח ונקודת מבט לחיי היום יום.

וכבר אמר הרמב"ם על הגאולה העתידית:

"וכל אלו הדברים וכיוצא בהן, לא ידע אדם איך יהיו, עד שיהיו..."

אנו מזמינים אותך למסע משותף המבוסס על דברי חכמינו ונביאנו הגדולים. נכיר את החזון שלנו, נתבונן על הבעיות הגדולות שלנו. נבין מהי גלות ומהי גאולה, מהו חושך ומהו אור, מה הקשר בין אחדות לאהבה, ואיך שניהם קשורים לגאולה. ובסופו של דבר מה עלינו לעשות כדי שבאמת יהיה כאן טוב יותר.

הלוואי ונזכה לחיות כבר עכשיו חיים שיש בהם גאולה.

גאולת האדם. גאולת העם. וגאולת העולם.

חזון

"בְּאֵין חֲזוֹן יִפְרַע עַם"
(משלי)

בספר "משלי" נאמר: "בְּאֵין חֲזוֹן יִפְרַע עַם". החזון הבהיר המתווה את המציאות וסולל את הדרך, הוא זה שגם יכול להחזיק עם בדרכו ובהתפתחותו ולהוביל אותו לשיפור מתמיד. וכאשר אין חזון, אין תמונת מציאות בהירה, אין אופק לשאוף אליו, המצב עלול להיות בעייתי מאוד. בפרק זה נעסוק במהותו של חזון ובחזון היהודי.

מה זה חזון?

חזון הוא היכולת לצייר תמונת מציאות רחוקה, ולהגדיר אותה כתמונת מטרה שיש לשאוף אליה ולפעול על פיה. המילה חזון, מזכירה גם את המילה "חזיון", שכן בשביל לחזות חזון גדול ואמיתי, צריך לפעמים לקבל "חזיון" חיצוני, בעל השראה גדולה. ולכן הנבואה נקראת גם "חזיון". החזיה מצליח להתעלות מעל למגבלות המציאות המורכבת ולראות בעיני רוחו תמונת מציאות עתידית חדשה.

למה צריך חזון?

החזון נועד כדי לשמש כנקודת ציון, כ"יעד" שאליו מנותבות כל הדרכים. אדם שיש לו חזון הוא אדם שיודע לאן פניו מועדות. אדם שיש לו חזון, יכול בכל שלב בחייו לעצור ולשאול את עצמו: "האם הדרך שאני צועד בה מקדמת אותי אל החזון?" "האם המעשים שאני עושה תואמים את החזון?". ושאלות אלו נכונות גם לגבי קהילה, עם, אומה ואף האנושות כולה. בכל התלבטות, בכל צומת דרכים, בכל ספק, יכול החזון לסייע ולהנחות בקבלת התשובות הנכונות. אדם שאין לו חזון הוא אדם שהעתיד שלו לוט בערפל. חיים ללא חזון, הופכים לחיים של מה בכך, חיים של רדיפה אחר "מטרות משנה" קטנות, חיים של בריחה במקום חיים של שאיפה, חיים חיצוניים שעלולים להיות מלאי עצב וכדוך, תוצאה ישירה של חוסר הגשמה וחוסר מימוש. החזון, ככל שיהיה גדול יותר, ברור יותר, חי יותר, כך יש בכוחו לשנות את המציאות העכשווית לטובה. כי עצם העובדה שיש לו לאדם חזון מאפשרת לו לחיות את ההווה בגרסה הכי טובה שלו בדרך להגשמת החזון. (וזהו גם משמעותה של תקווה, כפי שיורחב בפרק האחרון).

איך בוחרים חזון נכון?

הכי קל יהיה לומר כי חזון נכון הוא חזון שמיטיב עם האדם. אולם, כל אחד יגדיר אחרת את מה שמיטיב איתו. וכך יכול להיות מצב שמה שמיטיב עם אדם אחד, מזיק לכל האחרים. מצב בעייתי ללא ספק. ולכן, בחירת חזון כולל ונכון צריכה להגיע מתוך הסתכלות רחבה מספיק כדי לקחת בחשבון

את העובדה הפשוטה שכל אחד חי בעולם משותף עם עוד הרבה אנשים אחרים, והוא תלוי בהם לאושרו ולהצלחתו.

כאשר החזון של אדם יחיד מצליח גם להיטיב עם האחר, הוא בוודאי חזון נכון שראוי לבחור בו.

ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר על חזון גלובאלי המשותף לכל האנושות כולה, עליו להיות חזון שאכן מיטיב עם האנושות כולה, ולא רק עם קבוצה כזו או אחרת. וכדאי מאוד שתהיה זו הטבה אמיתית שמביאה אושר, שמחה, הרמוניה, שלום, אהבה, וכל אחד מהערכים הטובים שכולנו מסכימים עליהם. ערכים כאלו שהם טובים בהווה וגם מיטיבים בעתיד.

מה ההבדל בין חזון למטרה?

מטרה היא בדרך כלל נקודתית, כמו לוח מטרה שאליו מכוונים החצים, אדם מכוון מטרה הוא אדם שרוצה להגיע אל הנקודה המדויקת שהגדיר לעצמו, ושום דבר אחר לא מעניין אותו. על החזון, לעומת זאת להיות רחב יותר, להקיף כמה שיותר תחומים ולתת להם מענה, לקחת בחשבון גורמים רבים ולראות איך הם מסתדרים בתוך החזון. חזון נכון יציא מתוכו, כענפים מתוך גזע, מטרות רבות ושונות שיש להשיג כדי להגשים את החזון.

ולכן, גם אם הגדרנו לעצמנו מטרות שונות במהלך חיינו, עלינו לבדוק האם המטרות הללו מקדמות אותנו לקראת "חזון" בהיר, מסודר, כולל. חזון כזה שאינו עונה רק על נקודה אחת מתוך הצרכים והרצונות שבחיינו, אלא מקיף וכולל בתוכו את כל המרכיבים הנדרשים לחיים טובים.

מהו החזון היהודי?

את החזון היהודי אפשר לסכם במילה אחת: "הרמוניה!" ליהדות יש "חוצפה" גדולה. היא מעזה להציב את הרף הגבוה ביותר שקיים, רף של "שלמות", ולחתור במלוא העוצמה כדי ליישם אותו. היהדות אינה מוכנה להסתפק במועט, בחיים שהם רק בערך, על יד... קרוב... היא אינה מוכנה לתת יד לרפיון, לחידלון, לייאוש. היא מסרבת בתוקף להשלים עם מציאות שאינה טובה ומיטיבה באופן מוחלט. היא איננה מפחדת מ"אוטופיה", ובכך שואפת לשלמות מקסימלית. היא חותרת באופן בהיר חד ומפורש ל"תיקון עולם". כפי שעוד נראה בפרקי ההמשך, היהדות רואה את העולם כמקום שלם והרמוני, שבו כל הכוחות פועלים יחד מתוך שיתוף פעולה ומוציאים לפעול את ה"אחדות" הגלומה בבריאה. ה"אחדות" הזו היא הטוב השלם העומד בבסיס החזון היהודי, ומשמש כיעד שאליו אנחנו צריכים לחתור בכל מעשינו.

על מה מבוסס החזון היהודי?

הדברים כתובים ומפורשים שוב ושוב, בצורות רבות ושונות בספר התורה ובדברי הנביאים. והם מתבססים גם על הגיון פשוט שכל אדם מתבונן יכול להבין. מקורו של העולם הוא "אחד", מנקודה אחת עלומה בזמן שבה הכול "אין", לנקודה אחרת חדשה שבה ה"אין" הופך ל"יש", למציאות שאפשר לתפוס אותה בחושים. למרות המורכבות של העולם, וריבוי הגוונים והמימדים שבו, מקורו מן ה"אחד", ולכן גם הוא עצמו חייב להיות "אחד".

מאחר ואנו בכל זאת חווים כאן בעולם מציאות מורכבת ומופרדת, אנחנו לא מצליחים לראות את ה"אחדות" הזו בעולם שבו יש טוב ורע, אור וחושך, אמת ושקר וכו', ולכן, אין לנו אלא להסיק שתפיסת המציאות שלנו לוקה בחסר. אנחנו רואים מציאות מוגבלת ו"נפרדת", והיא זו שגורמת לנו לפעול בניגוד לאינטרס האישי שלנו כבני אדם, ומייצרת אצלנו את כל הכאב והסבל שאנו חווים בחיינו.

ולכן, החזון האחד והיחיד שיכול לשנות את המציאות המורכבת שלנו, הוא חזון ה"אחדות". שבו נפסיק לראות מציאות נפרדת, מורכבת, מבולבלת ומסוכסכת, ונצליח לחיות חיים הרמוניים של אחדות מלאה עם כל הכוחות שלנו מבפנים ומבחוץ.

בהמשך עוד ניגע בנקודה יסודית זו ונרחיב עליה בפרק נפרד. אולם, נזכיר רק, כי בדברי הנביאים מתומצת החזון הגדול הזה במשפט אחד: "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד!"

זה ככלל אפשרי?

האמונה היהודית מצהירה בבירור שזה בהחלט אפשרי. אדם מאמין בבורא, והבורא מאמין באדם שהוא מסוגל להשתנות ולהפוך את העולם למקום טוב יותר. למקום שמגשים את כל היכולות המופלאות הגלומות בו בהרמוניה ובטוב אמיתי. בהמשך, נעסוק גם בדרכים שהתוו לנו נביאנו הגדולים להגשמת החזון.

ולסיכום,

החזון משמש כנקודת יעד שאליו ניתן להתור.

כאשר יש לנו חזון בהיר וברור, נוכל גם לפעול להגשמתו.

היהדות מציבה את החזון הגדול מכל בהרמוניה ואחדות שלימה של

המציאות כולה, ללא שום פשרות.

השאיפה הטוטאלית לטוב מוחלט, טבעה בנו ומאפשרת לנו לבנות חזון

הרמוני ומושלם.

גלות

"שלוש מיני גלויות יש:
גלות היהודי בין הגויים,
גלות של יהודי בין יהודים אחרים.
וגלות של האדם בתוך עצמו.
והגלות האחרונה קשה מכולם"
(רבי שלום מבלז)

החזון הוא גדול ורחב, אולם הדרך לשם ארוכה ודורשת סבלנות רבה.
מצב של ריחוק גדול מן החזון, וחיים במסלול שאינו תואם חזון, יכול להיות מוגדר
כ"גלות".
בפרק זה ננסה להבין מהי גלות, והאם אנחנו אכן בגלות?

מה זו גלות?

בצורה הקלאסית, המשמעות של גלות היא - מעבר כפוי ממקום למקום, עזיבת המולדת, ניתוק מהאדמה ומהנחלה המשפחתית. עקירה של עם מארצו... גלגול, טלטול, תנועה כפויה... עברנו לא מעט גלויות מסוג זה. גלות מצרים, גלות בבל, גלות פרס, גלות יון, גלות אדום. ועוד אינספור גירושים, פרעות ומסעות הרג... בחלק מהגלויות גם התגוררו יהודים רבים בארץ ישראל ולא גלו מארצם, ועדיין עצם העובדה שהיינו כפופים וכנועים לשליטה של שלטון זר, הפכה זאת ל"גלות". משום שגלות איננה רק עניין המתייחס למצב של מיקום פיזי גיאוגרפי, אלא גם, ואולי בעיקר, למצב תודעתי, שבו התודעה אינה נמצאת במקומה הראוי לה, היא איננה עצמאית, היא אינה יכולה לקבל את ההחלטות הנכונות לה בעצמה.

איך יכולה תודעה להיות בגלות?

אם אנו מציבים מול עינינו את החזון הגדול, חזון ההרמוניה של האחדות המושלמת שאותו מציבה היהדות. הרי שכל מצב שאינו מייצג את הגשמת החזון הזה, הוא מצב שבו ה"תודעה" נמצאת בגלות. כלומר, התודעה שחוזה דיסוננס, פרדוקס, מורכבות, או נפרדות סובלת מכך. היא לא נמצאת במקום הראוי לה, שהוא מקום של הרמוניה ואחדות. ולכן היא בגלות. היא לא במקום שלה. היא בתנועה שמרחיקה אותה ממקורה האחד. היא בטלטלה.

באיזו סוג גלות אנחנו נמצאים כיום?

גם אם במימד הפיזי רובו של עם ישראל יושב על אדמתו ההיסטורית. וגם אם אפשר לומר כי נבואות גדולות על שיבת ציון וקיבוץ גלויות שהיו נראות בלתי אפשריות, התממשו בדרכים מופלאות. אנחנו ללא ספק רחוקים מאוד מחזונם הכולל של הנביאים. אנחנו עדיין לא מאושרים ולא שמחים, עדיין איננו חיים "איש תחת גפנו ותחת תאנתו".

אנחנו עדיין "נפרדים", מפולגים, מסוכסכים.
למרבה הצער, אנחנו עדיין חסרי חזון ותכלית ברורה.
לא שבנו עדיין ברמת התפיסה הפנימית שלנו למקור האחד והמאחד שלנו, כעם וכאנושות.
גם ברמה הכללית, החברתית והציבורית. וגם ברמה הפרטית, האישית והאינדיבידואלית של
כל אדם מול עצמו.
וגלות זו גדולה, ואולי גם קשה יותר מגלויות פיזיות.
המצב הזה שאנו נמצאים בו נקרא גם "גלות הדעת".

מה זו "גלות הדעת"?

הדעת היא הכלי שנועד לחבר בין מה שאנו יודעים, לבין מה שאנחנו עושים.
החכמה, גדולה ככל שתהיה. ורמת הידע, רחבה ככל שתהיה. אין בה די כדי לגרום לאדם
לחיות נכון ולהיטיב את עצמו ואת חייו באמת.
לשם כך נדרשת ה"דעת". הכוח המחבר.
לשם דוגמה: אדם שהמזון שהוא אוכל מזיק לו, אך הוא בכל זאת ממשיך לאכול ממנו, הוא
אדם שמתנהג בחוסר דעת, כלומר, חוסר חיבור. אין הלימה בין הידיעה לבין הביצוע.
התודעה שלנו יודעת את תפקידה ואת תכליתה. היא באה מן האחד ושואפת אל האחד. היא
חותרת, גם מבלי שנבחין, אל ההרמוניה והטוב השלם.
אולם כאשר ה"דעת" בגלות, אנחנו לא מסוגלים ליישם זאת. אנחנו תקועים בתוך תפיסת
מציאות מעוותת שאינה מיטיבה איתנו, ואין לנו שמץ של מושג איך לצאת מהמלכודת הזו.
זו גלות ה"דעת".

לסיכום,

גלות היא מצב של ניתוק.

אנו מצויים בגלות קשה כאשר אנחנו מנותקים מעצמנו וממקור החיים
שלנו.

הגלות שבה אנו נמצאים היא "גלות הדעת" שבה אנו חסרים את החיבור
השלם והמלא, של האדם העולם והבורא.

מה הבעיה שלנו?

”אוי לו לאדם שאינו מכיר ליקויי נפשו,
שהרי אינו יודע מה עליו לתקן...
אבל, אוי ואבוי לו לאדם שאינו מכיר את מעלותיו –
כי אפילו את כלי עבודתו אינו מכיר.”
(רבי ירוחם ממיר)

נביאי ישראל מנסים להציב בפנינו מראה, להציג את תמונת המציאות בעיניים ביקורתיות, ולאפשר לנו להבין את הבעיות שבתוך המציאות שאנו חיים בתוכה. הבעיה הקשה מכל שהם מתמודדים איתה, היא בעיית העיוורון האנושי שאינו רואה בכלל שיש בעיה, ובוודאי שאינו יודע להצביע מהי הבעיה. בפרק זה נציג נקודות התבוננות על מצבנו כעם, כחברה וכאנושות. שכן הדרך להבנת הפתרון מתחילה בזיהוי הבעיה.

האם מצבנו גרוע יותר מאשר בעבר?

קשה יהיה לענות על שאלה זו מבלי לבחון אוסף של נתונים ותרשימים, ולבצע השוואות וסיכומים, וגם הם יהיו נתונים כמובן לפרשנויות. אך נוכל להסכים ללא ספק, כי אנחנו חיים במציאות מורכבת מאוד. מצד אחד אנו חווים התפתחות גדולה ומשמעותית בהמון תחומים. ובהם בריאות, טכנולוגיה, כלכלה, וכו'. התודעה האנושית הולכת ומתרחבת בקצב מעורר השתאות, המצאות מטרופות שלא עלו כלל על דעתו של אדם הפכו לחלק בלתי נפרד מחיי היום יום של מיליארדי אנשים. הגענו אל הירח והצלחנו למפות את הגנום האנושי. יצרנו בינה מלאכותית... הכחדנו מגיפות, ייבשנו ביצות, בנינו פרויקטים מטרופים, חיברנו את העולם כולו ברשת תקשורת שמעבירה מידע בחלקיקי שניות... ביטלנו את העבדות, קידמנו ערכים של שוויון וחירות, השכלנו להעניק חופש הזדמנויות לאנשים שלא הייתה להם אפשרות כזו, הקמנו מערכות אדירות של צדק שקיפות ומוסר, פיתחנו מערכות חינוך והנגשת ידע כפי שלא היו מעולם...

ומצד שני...

אנו מנצלים את משאבי כדור הארץ כאילו אין מחר. אנחנו מזהמים, הורסים, מבראים, מבעירים, מכחישים, משחיתים כמעט כל חלקה טובה על פני הגלובוס. אנו נתונים למתקפות הצפה של מידע שקרי, מוטה, מוטעה ובלתי מועיל. תאגידי ענק מנסים באופן מודע להשפיע על התודעה שלנו ולשלוט בנו באמצעים פסיכולוגיים במסעות של פרסום ויחסי ציבור. גורמים עצמאיים בעלי אינטרסים שולטים בעולם בקנה מידה שלא היה כמותו מעולם. אף פעם באנושות לא היה כוח רב כל כך, וכסף רב כל כך בידי יחידים שאינם מנהיגי מעצמות, והאינטרסים שלהם הם של "יחידים", ולא של ציבור וקהילה. כתוצאה משינויים גלובליים מואצים, והשפעה תרבותית אחת על כל העולם, אנו חוזים באובדן של ערכי משפחה, קהילה ומסורת בכל העולם. אחוזי הגירושין, לשם דוגמא, מעולם לא היו גבוהים יותר.

ותחת זאת אנו מועצמים בזריקות מרץ של אינדיבידואליזם מזוקק. כל אדם רואה את עצמו במרכז העולם, ודואג לממש להגשים ולהעצים רק את עצמו, גם אם זה על חשבון כל האחרים. מול עינינו מתעצמת וצומחת תרבות הרסנית של רדיפה צרכנית בלתי פוסקת, תרבות דורסנית בוטה ואגרסיבית, שאינה משאירה מקום לערכים של כבוד, צניעות, הסתפקות, פשטות, חמלה.

מעולם לא ידע האדם כל כך הרבה על העולם שמסביבו, אך נדמה כי בה בעת, מעולם לא היה האדם כל כך רחוק מעצמו וממהותו הפנימית.

התמונה לא פשוטה. היא מורכבת מאוד. ובוודאי אם נתחשב במתרחש במקומות שונים בעולם. אבל די לנו אם נתבונן היטב בבית המשותף שלנו כאן בארץ ישראל, ונסכים להביט גם על כל המתרחש בחצר האחורית שלנו, נגלה כי הטוב והרע מעורבים זה בזה, והמצב אכן לא פשוט במובנים רבים. בין כך ובין כך, נוכל בוודאי להסכים כי יש לנו עוד הרבה מה לתקן, וכי "גלות הדעת" בוודאי בעיצומה.

העיוורון

הבעיה הגדולה ביותר שלנו, היא העיוורון לכך שיש לנו בעיה מהותית וחמורה. בספר דברים מתואר:

"וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ בְּצִהְרִים, כְּאִשֶּׁר יִמְשֵׁשׁ הָעוֹר בְּאַפְלָה וְלֹא תִצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ..."

וכך גם בדברי הנביא ישעיהו:

"נְגַשְׁשָׁה כְּעוֹרִים קִיר, וְכֵאֵין עֵינַיִם נִגְשִׁשָׁה, כְּשֶׁלֵּנוּ בְּצִהְרִים כְּנֶשֶׁף..."

החושך הגדול המסמל את תקופת הגלות, אינו בהכרח חושך חיצוני, אלא בעיקר עיוורון פנימי המונע מאיתנו לראות את החזון הבהיר ואת הדרך הברורה להגשמתו. אנו עוורים גם לתפיסת המציאות הגבוהה יותר שבה הטוב והרע הם בעצם "אחד" ומשמשים כצדדים שונים של אותה המטבע, כחלקים שונים של מערכת אחת שלימה ומורכבת. והעיוורון הזה מוביל אותנו במסלול שאינו מיטיב איתנו, ובדרך שסופה מי ישורנה.

הבלבול

התקופה שאנו חיים בה מאופיינת בבלבול גדול. אנו מתהלכים בעולם ללא חזון ברור, וממילא גם כוחות האמונה והתקווה שלנו נפגמות ואינן יכולות לבוא לידי ביטוי.

מהו טוב ומהו רע?

מה אמת ומה שקר?

מה נכון ומה שגוי?

העולם הערכי שלנו מבולבל. אנו נותנים מקום לערכים מסוימים על חשבון ערכים אחרים, העצמת ה"אני" על חשבון חמלה ואכפתיות, זרימה וגמישות על חשבון אחריות ויציבות, אינדיבידואליזם על חשבון אלטראיזם, ביטוי ושחרור רגשי על חשבון איפוק וכבוד. ומה הם באמת הערכים ה"נכונים"? מה סדרי העדיפויות? מהי הדרך הטובה והישרה? כל אלו, ועוד, הם תוצר של בלבול ההולך ומתחזק...

דומה כי דבריו של ישעיהו הנביא מעולם לא היו רלוונטיים יותר:

"הוֹי הָאֲמָרִים לְרַע טוֹב, וְלְטוֹב רַע.

שָׁמַיִם חֶשֶׁךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ.

שָׁמַיִם מָר לְמָתוֹק וּמָתוֹק לְמָר"

הקלקול

העיוורון והבלבול מובילים לקלקול ולהשחתה גדולה בתחומים רבים. חכמינו (במסכת סוטה) מונים רשימה של מאפיינים לתקופה המורכבת של טרום גאולה, הנקראת גם "עקבתא דמשיחא", להלן הדברים עם הרחבה קלה:

"חוצפא יסנא"

החוצפה תגדל, כלומר עזות המצח, הגסות והבוטות והעדר הכבוד יתפסו מקום משמעותי בחיים.

"יוקר יאמיר, הגפן תתן פריה והיין ביוקר"

יהיה שפע חקלאי גדול, ובכל זאת יוקר המחיה יאמיר והתוצרת החקלאית תהיה יקרה.

"מלכות תהפך למינות"

האמונה כמקור השראה וסימן דרך בחיים תאבד את משמעותה, וערכים של חוסר אמונה יתפסו את מקומם כחלק מתפיסה שלטונית המושפעת מערכים מעוותים וחד מימדיים.

"אין תוכחות"

לא יהיה מי שיעמוד בשער ויוכיח את בני האדם על אובדן הדרך. כמעט הכול אפשרי, הכול מותר, הכול קביל. וזה ממש לא פוליטיקלי קורקט למתוח ביקורת....

"בית וועד יהיה לזנות"

מקומות התכנסות שאמורים לטפח מחשבה והתפתחות חיובית, יהיו למקומות שמעודדים יצריות, תאוותנות ושכרון חושים של תשוקה ופורקן חסר גבולות.

"חכמת סופרים תסרה"

החכמה הפנימית, שהיא חכמת הלב המכוונת את האדם להתפתחות אישית, ולהעצמת היכולות הרוחניות הגבוהות שבו, תהיה מזולזלת וחסרת הערכה.

"יראי חטא ימאסו"

אנשים "רציניים לחיים" שחוששים להחטיא את המטרה, מציבים גבולות ומדייקים את עצמם ואת מעשיהם שלא להיסחף אחר אובדן דרך וערכים, יהיו מקור לזלזול וחוסר הערכה.

"האמת תהא נעדרת"

מצב שבו יש המון ערכים, כוונות טובות, מטרות נעלות, אולם אין אמת ברורה. "כל אחד והאמת שלו" תהיה סיסמה מובילה. וחסרונה של "אמת" אחת כוללת ובהירה שתאחד סביבה את כל האנושות לטוב, יורגש היטב.

"נערים פני זקנים ילבינו"

התנהגות של חוסר כבוד למבוגרים ולחכמים, עד כדי זלזול והשפלה. לא נדיר, למרבה הצער, לראות צעירים משתלחים במבוגרים מהם בחכמה ובגיל.

"זקנים יעמדו מפני קטנים"

מעולם שבו המבוגר היה המכובד שבקהילה ובמשפחה, נעבור לעולם ששייך לצעירים. המצב ישתנה עד כדי כך שמבוגרים וחכמים יצטרכו לתת כבוד לצעירים וטיפשים...

"בן מזוול אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה"

אובדן הכבוד בתוך המשפחה, לא היררכיה, לא הערכה, ולא "דרך ארץ"...

"אויבי איש אנשי ביתו"

בני משפחתו של האדם יהיו לאויביו. אובדן הנאמנות, ביטול ערכי המשפחה, העדר החיבור הבסיסי שבין אדם למרכז החיים הטבעי של המשפחה.

"פני הדור כפני הכלב"

הכלב הוא אמנם נאמן ומלא לב, אך פניו נתונות רק למי שדואג לו למזון ולסיפוק צרכיו. הכול עניין של אינטרסים. שמור לי ואשמור לך... *

פרשנות נוספת ומעניינת מצביעה על מנהיגות כושלת:

"פני הדור" - המנהיגות.

"כפני הכלב" - בדומה לכלב שהולך תמיד בראש, אך מסובב את ראשו מפעם לפעם כדי להבין לאן האדון רוצה ללכת. כך גם המנהיגים לא יהיו מובילי חזון ודרך מכוח עצמם, אלא כאלו שמכוונים את מטרותיהם בהתאם לדעת הקהל.

"הבן אינו מתבייש מאביו"

הבושה הבסיסית והטבעית עתידה להעלם ילדים אינם מתביישים עוד מהוריהם שיראו אותם בקלקלתם...

חכמינו מסיימים את דבריהם בנימת ייאוש מלאת אופטימיות:

"ועל מה יש לנו להשען?"

על אבינו שבשמים!"

כלומר, אחרי שהקלוקל יגיע למימדים כל כך גדולים, נצטרך אולי להבין שהערכים שעליהם אנו נשענים בחיינו, הם ערכים שלא מקדמים אותנו אל הטוב. והגיע הזמן לחפש משענת יציבה שתוביל אותנו אל הטוב האמיתי.

אין אדם יכול להישען על שום דבר בתוך המציאות, לא על הזהות שלו, ולא על אף אחד מהסיפורים המקיפים את חייו, ובוודאי שלא על בני אדם אחרים. על כל אדם מוטל למצוא את משענת האמת בנקודה הפנימית הטהורה שבו, ושם באותה נקודה הוא מחובר למקור החיים האחד והנצחי.

לסיכום,

מצבנו כחברה, כעם, כאנושות, אינו פשוט כלל וכלל, בלשון

המעטה.

יש המון טוב בעולם, התפתחות חיובית גדולה, אך בפועל יש מגמה הרסנית של אובדן מוסר, ערכים, ואיבוד מצפן ודרך.

בעולם מבולבל וחסר עמוד שידרה, עלינו לבקש להישען על מקור אמת יציב ואיתן.

סיבה ותוצאה

"והמין השלישי מן הרעות הוא:
מה שימצא כל אחד מבני אדם מפעולתו בעצמו,
וזהו הרוב...
ומרעות זה המין יצעקו בני אדם כולם."
(רמב"ם, מורה הנבוכים)

יש דרך להתבונן על המציאות ולראות בדברים הרעים שקורים, "עונש" על מעשים רעים.
אולם יש דרך עמוקה יותר להתבונן על המציאות. והיא הבנת חוקי המציאות, והתבוננות של "סיבה ותוצאה".

האם יש דבר כזה עונש?

נפתח בשאלה: האם אפשר לומר שאדם שהכניס את היד לאש נענש וקיבל כוונה?
סביר להניח שלא. זהו חוק טבע, האש שורפת. אדם שמכניס את ידו לאש, מסכן את עצמו.
זוהי סיבה ותוצאה.
כך הוא הדבר גם במחלות למיניהם. אדם שחי באורח חיים לא בריא, הוא לא אוכל נכון, הוא לא דואג לבריאותו הפיזית, ובעקבות כך הוא סובל ממחלות שונות המקננות בגופו.
זה לא עונש. זו היא סיבה ותוצאה.
כך הם הדברים גם במישור הנפשי והרוחני.
אדם שאינו פועל בהתאם לחוק הרוחני שנועד לכוון אותו בדרך להגשמת מלוא הפוטנציאל שבו. אף הוא נכנס למנגנון של סיבה ותוצאה.
לדוגמה, אדם מלא באנרגיה שלילית, כעס, שנאה, קנאה, וכו', בל יתפלא כאשר הוא יפגוש חזרה בחייו אנרגיה שלילית. גם לחץ דם גבוה, בעיות לב וכו', מושפעים מאנרגיה זו. זה לא "עונש", זו סיבה ותוצאה.
אדם שאינו מציב לעצמו גבולות כדי להימנע מאנרגיה שאינה טובה לו, או להתרחק ממצבים שאינם מדויקים לו, בל יתפלא אם יתקל במכשולים ובמצבים כואבים.
אלו הם חוקי טבע רוחניים.
כך אומר הנביא ירמיהו:
"תִּסְרֹף רֵעֶתָּה וּמִשְׁבּוֹתֶיךָ תִּכְבֶּה, וְדָעִי וְדָאִי כִּי רַע וְמָר עֲזִיבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ..."
כלומר, הרע שבאדם, הוא זה שמייסר אותו. זה לא עניין חיצוני. זה בא מבפנים.

מה המשמעות של חוקי טבע רוחניים?

בפרק הראשון דיברנו על "חזון" גדול של הרמוניה ושלמות.
זהו המצב ה"טבעי" של העולם. זהו מצב בריא והרמוני שבו כל המערכות שבעולם מתפקדות וחיות בצורה נכונה, כולם שותפים פעילים בקיומו של עולם מתוקן שבו כל אדם וכל יצור עושה את תפקידו המדויק בהתאם לכוחותיו וכישוריו ויכולותיו.
זהו חוק הטבע הרוחני הכולל בתוכו את הכול - "הרמוניה".

הרמוניה נוצרת כאשר אנחנו מבינים שבאמת הכול "אחד" ועל הכול לפעול יחד במטרה אחת. כל מה שאינו חותר לאחדות זו, כל מה שאינו פועל בהרמוניה עם הסביבה, כל מה שאינו מיטיב עם הזולת, בהכרח מפר את ההרמוניה ואת השאיפה לאחדות. זו שבירה של חוק טבע רוחני, שבסופו של דבר במנגנון של "סיבה ותוצאה" מולידה מציאות חורקת, כואבת, מסוכסכת, ומלאת קושי וסבל.

אז מה בעצם קורה לנו?

עם ישראל הוא עם שיש לו חזון מטרה ותכלית. זהו חלק בלתי נפרד מהדנ"א שלנו כעם. השאיפה לשלמות ולהרמוניה קיימת בתוכנו כחלק מהותי מהזהות שלנו. כאשר אנחנו חיים בצורה שתואמת את מהותנו הגבוהה, אנחנו אמורים לראות את התוצאה של זה בחיינו כאן בעולם הזה. שלום, אחדות, אהבה, בטחון, שפע ושמחה הם תוצאה טבעית של חיים הרמוניים. אולם כשאנחנו רחוקים מהגשמת החזון שלנו, מתרחקים מהמהות האמיתית שלנו, ופועלים בניגוד לטבענו הרוחני האמיתי. המציאות מהדהדת לנו ומשקפת עבורנו את המצב, וכתוצאה מכך אנחנו חווים קשיים, אתגרים, ומצבים כואבים מאוד.

זו היא נקודת המבט של היהדות על המציאות: התנהגות טובה, חיים של אהבה ואחדות, חיים של מודעות והתבוננות, חיים של תשומת לב ואחריות, מביאים טוב. וכל דרך אחרת מובילה לתוצאות שליליות. עלינו רק ללמוד את השיעור שלנו. להמשיך לשאוף לחזון מלא של טוב, ולהתפתח בכיוון הנכון.

לסיכום,

הסבל שאדם סובל אינו עונש במוכן הפשוט של המילה, אלא מנגנון הטבוע בעולם של "סיבה ותוצאה", אדם שאינו פועל נכון ימצא את עצמו סובל.

עם ישראל הוא עם שיש לו חזון ותכלית הרמוניים, חיים שאינם תואמים את ההרמוניה הזו יוצרים קושי וסבל.

חושך ואור

"קומי אורי כי בא אורך, וכבוד ה' עליך זרח.
כי הנה החשך יכסה ארץ, וערפל לאמים,
ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה.
והלכו גוים לאורך, ומלכים לנגה זרחך"
(ישעיהו)

הכרת מצבנו המורכב עלולה להביא לתחושת ייאוש וחידלון, דבר שיהפוך את מצבנו למורכב יותר...
אולם התבוננות מעמיקה יותר תלמד אותנו להבין שאנחנו נמצאים בתוך תהליך אחד ארוך, וכל מה שמתרחש בחיינו ובעולמנו אינו אלא "תחנה" בדרך להגשמת הייעוד והחזון שלנו כיחידים, כעם וכאנושות.

האם יש אור בתוך החושך?

חכמינו מספרים כי לאחר חורבן המקדש עלה רבי עקיבא יחד עם חבריו לירושלים, וכשהם מגיעים למקום המקדש החרב הם רואים שועל יוצא מבין ההריסות של "קודש הקדשים". חבריו של רבי עקיבא פורצים בבכי מטלטל, ואילו הוא "מצחק"...
הוא מסביר לחבריו ההמומים, כי דווקא עכשיו כשהוא רואה את החורבן הגדול, והתגשמות הנבואה על השממה הצפויה לירושלים מתגשמת מול עיניו, הוא רואה גם את התקווה הגדולה להתגשמות הנבואה של בניין ירושלים מחדש.
רבי עקיבא מלמד אותנו צורת הסתכלות רחבה יותר. אל תתמקד רק בחושך. עליך לראות את התמונה השלימה, ולהבין שאנחנו בתוך תהליך. החושך אינו אלא שלב חשוב בדרך אל האור. כי כדי שנבין מהו אור, עלינו להכיר היטב גם את החושך.
כך הוא הדבר גם ביחס אל הטוב והרע. לפעמים צריך לחוות את הרע ולהרגיש אותו לעומק, כדי שנוכל באמת להעריך את הטוב. יכול מאוד להיות שבלי חווית ה"רע" לא היינו יודעים מהו "טוב".
לתפיסת רבי עקיבא, לא רק שיש אור בתוך החושך, אלא שהחושך עצמו הוא כבר אור.

איך יכול להיות שהחושך הוא אור?

כשאדם נמצא בתוך מצב חשוך, הוא עצוב, מדוכדך, מדוכא, מפוחד... קשה לו מאוד לראות בכך אור. אולם לאחר מכן, כאשר הוא יוצא מתוך המצב המורכב שבו היה נתון, הוא יכול להתבונן בעצמו ולראות שהחושך הזה משמש כמתנה גדולה מאוד בהעצמת האור. ואולי אפילו, החושך, ככל שהוא גדול יותר ועמוק יותר כך הוא מוביל את האדם לפריצה חזקה יותר אל מצב טוב יותר של אור. אם בגלל שהוא כבר לא מסוגל לסבול יותר את המצב הנוכחי והוא פועל בכל כוחו לשינוי. ואם בגלל שהמציאות היא תהליכית, ומה שנדמה לנו כחושך אינו אלא תהליך פנימי שדומה לזרע הטמון באדמה, שחייב לעבור ריקבון מוחלט לפני שיצא ויפרח במלוא הדרו.

והרי שבהסתכלות רחבה יותר, גם החושך עצמו הוא כבר "אור", בתוכו גלום כל הפוטנציאל של האור שאמור לזרוח. וזו נקודה גדולה של תקווה שיכולה להחזיק אותנו אופטימיים, גם בזמנים מאוד קשים. ועל כך אמר הנביא מיכה: "אַל תִּשְׁמְחִי אִיִּבְתִּי לִי, כִּי נִפְלְתִי קִמָּתִי, כִּי אָשֵׁב בַּחֲשֹׁךְ - ה' אֹר לִי".

מה תפקידו של הרע?

הבנת תפקידם של האור והחושך, מובילה אותנו באופן טבעי להבנת תפקידו של הרוע בעולם. בהבנה מעמיקה עלינו להכיר בכך שכל תפקידו של הרוע הקיים בעולם מתמצה בכך שהוא מוביל אותנו אל הטוב. כדי להביא את הטוב הגבוה לידי ביטוי אנחנו חייבים להכיר את הרע ולחוות אותו כחלק ממציאות החיים.

זהו תהליך הדרגתי המתרחש דור אחר דור, של "בירור" הטוב מתוך הרע דווקא, עד שכל החלקים שבבריאה יאירו יחד באור שלם של טוב. התבוננות זו תלמד אותנו גם שככל שהרע עוצמתי יותר כך תגדל גם עוצמתו של הטוב שנמצא בצד הנגדי של הרוע. ובכך מגשים הרע את תפקידו בשלמות. ותקווה זו היא העומדת מאחורי דברי ירמיהו:

"כִּי כֹה אָמַר ה',

כִּאֲשֶׁר הִבֵּאתִי אֶל הָעָם הַזֶּה אֶת כָּל הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת,

כֵּן אֲנִי מֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר עֲלֵיהֶם".

האור מאיר לאט לאט

אם אנחנו אכן מבינים שהכול עניין של תהליך, של התפתחות שבאה מתוך ריקבון ואפלה, קושי וכאב. נוכל גם לראות שאין נקודת זמן אחת שבה מתרחש המעבר מחושך לאור. או במקרה שלנו "מ"גלות לגאולה". אלא מדובר בתהליך הדרגתי והתפתחותי שיש בו שלבים רבים ומימדים רבים.

אור שמגיע בבת אחת עלול להיות מסנוור, לא בטוח שנוכל להכיל אור שכזה.

בהקשר לזה, יש סיפור נפלא ב"תלמוד ירושלמי":

שני חכמים הולכים לפנות בוקר בבקעת ארבל, והם רואים מחזה נפלא - "איילת השחר שבקע אורה", השמש זורחת להם לאט לאט...

אומר האחד לחברו: "כך היא גאולתן של ישראל. בתחילה קמעא קמעא, כל מה שהיא הולכת, היא רבה והולכת".

עלינו ללמוד להתבונן ולהפנות את תשומת הלב לתהליכים המופלאים שמתרחשים כל הזמן, גם בעולם באופן כללי, וגם אצלנו כעם וכיחידים. וכך נוכל לזהות כי גם בתוך החושך יש כבר הרבה אור. והאור הטוב הזה הולך וזורח, משביח אותנו ומכין אותנו להגשמת החזון.

לסיכום,

החושך והרע הם כלים שנועדו להעצים את האור ואת הטוב.

מבלי שנחווה חושך לא נדע אור, ומבלי שנכיר את הרע לא נכיר את הטוב.

ומתוך החושך זורח לאיטו, שלב אחר שלב אור גדול שעתיד להאיר הכול.

אחדות

"כאשר ישראל מתאחדים ואינם מחולקים,
ודבר זה גורם שתהיה להם יציאה מהגלות לגמרי..."
(מזר"ל)

בפרק על ה"חזון" הזכרנו את השאיפה הגבוהה ל"אחדות".
נושא האחדות הוא הנושא המרכזי ביותר ב"יהדות", והוא מאגד תחתיו את כל הדברים
האחרים.
פרק זה יגע בנקודות מרכזיות שקשורות ברעיון האחדות מתוך ניסיון להטעים בקצרה
רעיון מורכב יסודי ועמוק מאוד.

מקור אחד!

העולם שאנחנו מכירים הוא עולם מורכב, מלא בפרטים שונים ומורכבים, וכולל בתוכו אין
ספור ניגודים. טוב ורע, אמת ושקר, חומר ורוח, אש ומים, אור וחושך, וכולי...
אולם, בסופו של דבר, כאשר אנו מתבוננים על צורת ההתפתחות של העולם, תמיד נגיע
לנקודה אחת כוללת שממנה התהוותה המציאות כולה.
לא משנה כמה מורכבת היא המציאות, עדיין מאוד פשוט להבין שהמקור של כל המציאות
הוא אחד.
אולם,
עדיין אין אנו יכולים להתכחש לתחושה הפנימית שקיימת בתוכנו פנימה, שהדברים שאנו
רואים בחושים הם "נפרדים", הרי כל אחד מאיתנו מרגיש "אינדיבידואל", ישות עצמאית
נפרדת מאחרים...
נוכל איפוא להסכים כי המקור של כולנו הוא מקור אחד. וכי במציאות אנחנו עדיין לא
מרגישים "אחד".

אחד!

הצהרת האמונה היהודית מתומצתת בפסוק: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵינוּ אֶחָד!"
כלומר, אנו עומדים בתוך עולם מורכב, שיש בו ביטוי של כוחות שונים ונבדלים זה מזה.
הרבה מאוד גורמים שפועלים כאן בעולם וכל אחד מייצג כוח אחר ואנרגיה אחרת.
ובתוך המציאות הזו, אנו מכריזים מתוך "אמונה", כי אין אנו מפנים את תשומת לבנו לכוחות
הנפרדים הפועלים בבריאה. איננו נותנים למראית העין לבלבל אותנו, ואנו מכירים בכך כי
מקורם של כל הכוחות כולם, גם אם הם נראים מנוגדים, הוא בכוח אחד גדול המאחד את
הכול.
ה"שם" שבו בא לידי ביטוי נוכחותו של האל בחיינו הוא "י-ה-ו-ה", ומשמעותו הפשוטה של
שם קדוש זה הוא: "הווייה" הכוללת בתוכה הכול. הוא ה"מהווה" את המציאות ומאפשר את
קיומה, הוא היה, הוא הווה והוא גם יהיה לנצח.
ועל כך אנו אומרים "אֱלֹהֵינוּ אֶחָד!"
כל מה שאנו רואים וחווים במציאות כישות נפרדת או ככוח נפרד, אינו אלא מכוחו של האל
האחד.

זו גם הסיבה שאנו עדיין לא מבטאים את "השם המפורש" כהויתו, אלא בשם "א-ד-נ-י" המסמל את הכרתנו באל כ"אדון הכול", אך המציאות עדיין איננה מושלמת בתפיסתנו, ואין אנו רואים בבירור את ההווה הכוללת המקיפה ומאחדת את הכול.

למה חשוב שנבין שהכול אחד?

בפרקים קודמים עסקנו מעט במורכבות של המציאות שאנו רואים. כל אדם יכול לחוות בתוך עצמו את המורכבות בפער שבין חומר לרוח, גוף לנשמה, טוב ורע. אנו נמשכים בו זמנית לכיוונים שונים, וחווים חוויות שונות כל יום וכל שעה. והעולם, אף הוא מורכב מאוד וכולל בתוכו כל כך הרבה חלקים, רבדים וצורות התבוננות. בתוך כל זה אנחנו עלולים ללכת לאיבוד, וליפול לבור הייאוש והחידלון. או מצד שני לאמץ לעצמנו תפיסות עולם של ניכור אדישות וחוסר משמעות, ולחיות חיים שהתוצאות ההרסניות שלהם ניכרות היטב בין שלל הקלקולים של העולם המערבי. הבלבול וחוסר המשמעות מובילים אותנו לאבדון ולפגיעה אנושה באיכות החיים הנפשית והרוחנית שלנו כבני אדם בעולם. אולם, אם נצליח לפזר מעט את הערפל, ולקבל תמונת מציאות רחבה יותר, עמוקה יותר וכוללת יותר, נוכל גם למצוא את הדרך בתוכנו לקבל את המציאות המורכבת ועדיין לחתור לחיים של חיבור, של אחדות פנימית וחיזונית, ולהתחבר לחזון גדול שייטיב עם כולנו.

מציאות אחת!

אז איך בכל זאת אפשר להבין שהכול כבר אחד? אחד התהליכים המשמעותיים ביותר של תקופת חיינו היא האצת ה"גלובליזציה". העולם הגדול והמורכב הופך להיות מחובר יותר ויותר. נתבונן לצורך הדוגמה בכיכר לחם שנקנתה במכולת המקומית. הלחם הובל אל החנות בעזרת משאית שנוצרה ביפן, והגיע לארץ בספינה שנוצרה במדינה אחרת. המאפייה שאפתה את הלחם השתמשה במכונות שנוצרו בגרמניה. בקמח שהגיע מארצות הברית. ביצים שהגיעו מתורכיה, סוכר מהודו, וחומרים משמרים מצרפת... נוסף ונחשוב על הרכיבים השונים של המשאית והספינה, על החלקים הקטנים של מכונות הייצור השונות, על כלי העבודה בשדות החיטה והסוכר.... לא תהיה זו הגזמה לומר כי מיליוני אנשים בעבר ובהווה היו מעורבים בתהליך שאיפשר לנו להנות מככר לחם פשוטה שנקנתה במכולת המקומית. כלומר, העולם עובד בשיתוף פעולה גלובלי. הלחם שאנחנו אוכלים הוא לחם גלובלי. זוהי רק דוגמה אחת ל"אחדות" שכבר קיימת בבריאה.

אפשר להמשיך ולראות את ההשפעה האדירה שיש למה שקורה במדינה אחת על כל מדינות העולם, מגיפת הקורונה סיפקה לנו דוגמה מצוינת לכך. איך נגיף שהתגלה בעיר רחוקה בסין שיבש את העולם כולו והביא למותם של מיליונים רבים. וזה עדיין לא נגמר.... נרצה או לא נרצה, אנחנו מושפעים ומשפיעים זה על זה. לא רק על עצמנו כבני אדם, אלא על המציאות כולה. זיהום אוויר, התחממות כדור הארץ, פגיעה באוזון, הכחדת בעלי חיים, שריפות ענק... כל אלו תוצאות של השפעת מעשינו כבני אדם.

זוהי רק הצצה קטנה למשמעות האמיתית של היותנו מחוברים. אנחנו כבר אחד. עלינו רק להבין זאת ולפעול בהתאם.

כולנו אחד!

לא רק המציאות החיצונית אלינו היא אחת ומאוחדת. ולא רק שלמעשים שלנו יש השפעה זה על זה.

כי מעבר לעובדה שכולנו חולקים את אותו מרחב חיים, וכולנו נושמים את אותו האוויר. הרי שכולנו מקור אחד. ולכולנו אב אחד קדמון המשותף לכולנו. היהדות רואה בנו בני האדם, אברים שונים בגוף אחד.

כפי שלא יעלה על הדעת שאחד מהתאים בגוף יפעל באופן עצמאי מבלי קשר לתאים האחרים, ברור לנו שלמרות השוני הגדול בין תאי הגוף השונים, תאי דם, תאי שריר, תאי עור, תאי מוח וכו', לכולם יש תפקיד אחד משותף שנועד לאפשר לגוף לתפקד כיחידה אחת. כך עלינו להבין שכל אחד מאיתנו הוא אמנם ישות עצמאית, אך לפני הכול הוא חלק מכלל גדול הרבה יותר.

וזו המשמעות הפשוטה של האמירה "כולנו אחד". ומתוך תפיסה זו עלינו לחתור למטרה אחת של חיים משותפים מתוך אחדות ברורה, כאשר כל אדם מבצע את תפקידו בצורה הטובה ביותר ותומך בכל האחרים שיוכלו לבצע את תפקידם בעולם בצורה שלימה.

במובן זה, לכל יחיד, לכל משפחה, קהילה, עם, אומה, יש תפקיד משלה בתוך הגוף הגדול שאנחנו, ועל כל אחד למצוא את הדרך לפעול במשותף מתוך הבנת כוחה הגדול של ה"אחדות" המחברת אותנו.

נדרש מאיתנו שינוי מהותי ויסודי, מתפיסת מציאות של "נפרדות" לתפיסת מציאות של "אחדות", כי בפועל הכול כבר אחד.

יהיה אחד!

אחרי שקיבלנו מבט על המקור המאוחד שלנו, על הכוח המאחד את הכול, ועל המציאות האחדותית שאנו חיים בתוכה בכל מקרה, נוכל לחזור לחזון הגדול והשאפתני שאליו חותרת היהדות, וזהו גם תמצית תפקידו של עם ישראל, לפעול ולחתור בכל הכוח למימוש חזון אחרית הימים:

"ביום ההוא יהיה אֶדְנִי אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד!"

שמו של האל הוא הביטוי שלו בפועל במציאות. כלומר, הצורה והאופן שבה התודעה המוגבלת שלנו מסוגלת לתפוס ולהכיל אותו.

ו"ביום ההוא", לאחר כל התהליך הארוך שאנו עוברים כאנושות, ובייחוד כ"עם ישראל" על כל תחנות חייו. לאחר שחווינו גלויות שונות וגאולות שונות, לאחר שעברנו והתנסינו באינספור צורות חיים של נפרדות, של ריחוק מתודעה אמיתית בהירה ומאחדת. אנחנו עתידים להפנים את כל השיעורים שעברנו, וסוף סוף תתרחב התודעה המצומצמת שלנו שאיננה רואה אלא את קצה הקרחון, ונבין שבאמת הכול אחד.

החיים תחת תודעה זו יהיו חיים אחרים לגמרי. חיים של הרמוניה, שלימות, אחדות, שלום, ובעיקר אהבה גדולה.

ועל ה"אהבה" בפרק הבא.

לסיכום,

אנחנו חיים אמנם בתחושה של נפרדות, אבל מקור כולנו מן האחד, כולנו אברים שונים של אותו הגוף, והמציאות על כל חלקיה היא אחת. אנו תלויים זה בזה ועלינו לפעול מתוך תחושת "אחדות" ולא מתוך העצמת ה"נפרדות".

השאיפה היא לגאולה שיש בה "אחדות" שכולנו נכיר ונדע שהכול אחד!

אהבה

"הכל אהבה נקרא ובשביל אהבה קיים הכל"

(ספר הזוהר)

האהבה והאחדות קשורים זה בזה בקשר בל יינתק. אולם כשמדברים על "אהבה" יש מקום מאוד נרחב לפרשנות בהבנת המושג. כל אדם חווה אהבה בצורה אחרת. בפרק זה ננסה לגעת בנקודה המרכזית של אהבה, מתוך ניסיון להסביר במילים את מה שאינו ניתן להגדרה.

מה זו לא "אהבה"?

כדי להבין מהי אהבה, כדאי אולי להתחיל ממה היא לא. כל דבר שהוא נפרד, כלומר, עומד לעצמו, מנותק מן האחר, אינו נכלל ב"אהבה". בהתאם לכך, נוכל להכניס בצד השני של אהבה כל מה שקשור ל"אגו". אגו אינו יכול לאהוב. אגו דואג רק לעצמו. אדם אנוכי הוא אדם שדואג קודם כל לאינטרסים שלו, וגם אם הוא כבר אוהב הרי שזה משרת את האינטרסים שלו. הוא אוהב מתוך תחושת נפרדות, הוא אוהב את עצמו יחד עם השני, ולא באמת אוהב את השני כשלעצמו. בצד השני של אהבה נכניס גם כל מה שקשור לשנאה, קנאה, פחד, ביקורתיות, שיפוטיות. אלו אינם דברים שנובעים מאהבה. וכמובן אין צורך לדבר על פגיעה של האדם בזולתו בעצמו או בעולמו.

אז מהי כן אהבה?

ברמה הטוטאלית הגבוהה שלה אהבה היא מצב תודעתי שבו הנפרדים מתחברים. ולא רק שהם מתחברים, אלא שהם הופכים ממש לאחד. ומשני כוחות נפרדים הפועלים כל אחד לעצמו, הם הופכים לכוח אחד משותף הפועל בהרמוניה ובשלמות. אהבה היא המצב המאפשר קיום הרמוני, מחובר, שלם. אהבה מתעלה מעל הבדלים, מתעלמת משונות, ומעלימה עין מכל פגם, כי באהבה הכול אחד. נשים גם לב שהמילה אהבה והמילה אחד חולקים גימטריה משותפת. יש לכך משמעות סימבולית המסמלת את המהות של האהבה המאחדת את הנפרדים. או ליתר דיוק, האהבה מגלה את האחדות הקיימת כבר בין הנפרדים. ומתעלה על כל ההגדרות המפרידות מכוח החיבור המהותי.

חשוב לציין, כי מה שאנחנו רגילים לקרוא ולהביע בשם "אהבה" מתייחס לרבים מסויימים ומאוד חלקיים, על פי רוב, מרמתה הגבוהה והנשגבת של האהבה. אדם אוהב במבה, אדם אוהב יין, אדם אוהב לדוג, ואדם אוהב את אשתו. לכל סוגי האהבות אנו משתמשים אמנם באותו הפועל, אבל ברור לנו שמדובר בדברים מאוד שונים. בהחלט שיש לנו עוד לאן לשאוף.

איך נראית אהבה?

אדם שאוהב את עצמו הוא אדם שמחבר את כל כוחותיו השונים לחטיבה אחת וחי בהרמוניה עם עצמו.

אדם שאוהב "באמת" את זולתו הוא אדם שמתחבר עם הזולת לתודעה אחת שחיה בהרמוניה. אדם שאוהב את עולמו, הוא אדם שמחובר לעולם בהבנה שהוא חלק בלתי נפרד ממנו, והוא חי בהרמוניה עם כל מה שיש בעולמו.

עולם שבו בני אדם אוהבים את עצמם ואוהבים זה את זה ואוהבים גם את העולם שלהם, הוא עולם הרמוני, עולם שבו כיף לחיות, עולם שבו אין שום דבר שלילי, זהו בדיוק "גן עדן".

מהם התנאים לאהבה?

לאהבה המלאה והשלמה יש כמה תנאים חשובים, נזכיר כאן כמה מהם:

א. אהבה שאינה תלויה בדבר.

האהבה היא אהבת העצמיות, ללא קשר לתנאים חיצוניים, לא ליופי, לא לכסף, ולא לכל עניין שאינו המהות עצמה.

ב. אהבה ללא תנאים

אהבה אינה מציבה תנאים כלשהם, היא אוהבת ומכילה את מושא האהבה כך כפי שהוא בהוויתו הכוללת על כל חלקיו.

ג. אהבה שאינה מצפה לתמורה

אהבה היא נתינה מלאה ואלטרואיסטית, היא הנתינה לשם עצם הנתינה וההשפעה, רק בשל האהבה, לא בשל כל ציפייה עתידית לגמול כלשהו.

מה הקשר בין הבורא לאהבה?

בספר הזוהר נכתב: "הכל אהבה נקרא ובשביל אהבה קיים הכל".

בארמית נקרא הבורא בשם "רחמנא", מלשון המילה "רחים" שמשמעותו "האוהב".

המקובלים מסבירים כי הסיבה לבריאת העולם היא ה"אהבה". כי רק דרך בריאת עולם שבו יש מקום לנפרדות ולחוסר אהבה, יכולה האהבה לבוא לידי ביטוי מחודש, כאשר היא צומחת ועולה דווקא מתוך הנפרדות.

הפלא הגדול ביותר שלא רק שהבורא אוהב את נבראיו, שהרי הם חלק בלתי נפרד מכוחו שבא לידי ביטוי בבריאה, אלא שניתן הכוח לנבראים להחזיר לו אהבה.

והדרך לאהבת הבורא חייבת לעבור תחילה דרך אהבת האדם את עצמו, במהותו הגבוהה והטהורה, אהבה הכוללת בתוכה את כל החלקים שבו (ולא רק אהבה הנובעת מתוך אגו שזו תחושת הנפרדות). ולאחר מכן יכולה להגיע אהבת האדם את זולתו.

איך מתנהגת אהבה?

אהבה איננה רק רעיון, היא מצב תודעתי שיש לו השפעה רבה על כל מהותו והוויתו של ה"אוהב" וה"נאהב". וכדי להגיע לשם על האדם לעבור דרך, תהליך של התפתחות פנימית, שתוביל אותו צעד אחר צעד.

כדי לשמור על חיים של אהבה, צריך תחילה אדם לשאול את עצמו: האם אני נוהג באהבה? ולחדד את השאלה פנימה לפני כל דיבור, כל מחשבה, כל מעשה:

האם אדם שאוהב את עצמו היה מתנהג כך? חושב כך? מדבר כך?

באופן טבעי ימצא האדם כי הוא פחות פוגע בעצמו, יותר מיטיב, הוא נוהג עם עצמו באהבה,

ומתוך תהליך שכזה תוכל האהבה להמשיך להתרחב ולהתפשט עד אין סוף.

ומה הקשר בין אהבה לגאולה?

הגאולה, בחזון המלא שלה שואפת לדבר אחד ויחיד הכולל בתוכו הכול: אהבה!

כל הגלויות, כל מצבי הריחוק של האדם מעצמו, מאלוהיו, מזולתו, מעולמו, נועדו כדי ליצור מחדש את הגעגוע ואת הכמיהה אל האחדות הכוללת. האהבה שאנחנו חלק בלתי נפרד ממנה, וממנה באנו כולנו, היא זו שמפעפעת בתוכנו, דוחפת אותנו מבפנים בקריאה בלתי פוסקת לחזור אל מקור האהבה שאנחנו. ובדרך הארוכה אל התכלית ואל השלימות, אנו נתקלים בקשיים, באתגרים ובמהמורות אין ספור. אנו חווים כאב וקושי של נפרדות, של לבדות, של ניתוק, של אחרות. וכל אלו נועדו לסמן לנו את הדרך שנועדה לאחד את כל החלקים שבחיינו ובעולמנו, ולחבר בין כל האברים השונים בגוף הגדול שאנחנו כעם וכאנושות, ולהוביל אותנו לחזור ל"אהבה" בצורה נכונה ומיטיבה.

לסיכום,

כל מה שנבנס תחת ההגדרה של "נפרדות" מנותק מן האהבה הכוללת ומאחדת הכול.

אדם האוהב את עצמו על כל חלקיו יוכל לממש את האהבה העליונה ולאחד גם בין הכוחות הנפרדים שמחוצה לו. שאיפת הגאולה היא השאיפה לאחדות הכוללת שמביאה איתה ה"אהבה".

חיים של גאולה

"אֲרָפֹא מִשׁוֹבְתָם אֲהֵבִם נִדְבָה כִּי יָשָׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ.
אֶהְיֶה כְּטִל לְיִשְׂרָאֵל, יִפְרַח בְּשׂוֹשָׁנָה, וַיֵּךְ שְׂרָשָׁיו בְּלִבָּנוֹן.
יֵלְכוּ יִנְקוּתָיו וַיְהִי בַּזֵּית הַיָּדוּד, וַיֵּרִיחַ לוֹ בְּלִבָּנוֹן.
יָשְׁבוּ יֹשְׁבֵי בְצֵלוֹ יַחֲיוּ דָגָן וַיִּפְרְחוּ כַּגֶּפֶן זָכְרוּ כִּי־יֵין לְבָנוֹן."
(הושע)

בפרק זה ננסה להציג את הנקודות השורשיות מחזון אחרית הימים של נביאנו. הדברים המובאים בדברי הנביאים הם תוצר של תהליך מתמשך שבסופו של דבר יביא לחיים הרמוניים, בתודעת אחדות ואהבה שתאפשר לכולנו לחיות כאן בעולם בטוב ולממש את מלוא הפוטנציאל שלנו ושל העולם.

פקיחת עיניים

הנביא ישעיהו מתנבא ואומר:
"אֲזֶן תִּפְקַחְנָה עֵינֵי עֲוֹרִים וְאָזְנֵי חֲרָשִׁים תִּפְתָּחְנָה."
בניגוד לתקופת הגלות שבה המציאות נראית חשוכה, מבולבלת, מסוכסכת, נפרדת, חסרת משמעות ופשר. עתידים העיניים להיפקח והאזניים להיפתח. כלומר, לא המציאות היא זו שתשתנה, אלא ראשית כל משהו בתוכנו ישתנה, אנחנו נצליח לראות את העולם בצורה אחרת, ונגלה שעד כה היינו כעוורים ממש.
קשה לנו להבין זאת בתוך המציאות שבה אנחנו נמצאים, הדבר דומה לנסיון להסביר לעיוור מלידה מהו צבע. או לחירש מהו צליל.
ובכל זאת, התבוננות בחיינו יכולה לגלות לכל אחד מאיתנו שבמהלך החיים עינינו נפקחות והתודעה שלנו מתרחבת, ובכל התפתחות וצמיחה אנחנו מגלים שעד כה היינו כעוורים ולא ראינו את המציאות נכוחה.
והתוצאה תהיה תחושה של שחרור מכלא תודעתי, ואור גדול המאיר הכול:
"לִפְקַח עֵינַיִם עֲוֹרֹת,
לְהוֹצִיא מִמִּסְגַּר אֲסִיר,
מִבֵּית כָּל־אִשְׁכֵּי חֹשֶׁךְ"
(ישעיהו).

ניקיון וזכיון

בשביל להכיל תודעה רחבה יותר הנוגעת ב"אמת הפנימית" של המציאות נדרש אדם לטהרה, לנקיון רוחני פנימי. וככל שאדם מבקש לעצמו הארה רוחנית גדולה יותר, פקיחת עיניים בהירה יותר, כך עליו להתנקות מכל שארית של טומאה, של אטימות, של טמטום, של רוע, של שקר, צביעות, שנאה, התבהמות, השחתה וכו'.
הטהרה באה על ידי המים המסמלים את טוהר החיים, את הזרימה הנקייה השוטפת כל טינופת ולכלוך.
טהרת המים במשמעותה הקלאסית היא אמנם מעשה חיצוני, אולם הנקיון הנדרש הוא בעיקר

פנימי, טהרת הלב וטוהר המחשבות והכוונה.
שפעת החיים הזורמת בכל אדם תתגבר ותהיה לנו למקור ניקיון וזכיון נפש.
וכדברי הנביא יחזקאל:
”וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים,
וַיְטַהְרְתֶּם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם,
וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֶטְהַר אֶתְכֶם”

הרחבת תודעה

התודעה היא הכלי הגבוה שלנו שבאמצעותו אנו מסוגלים להתבונן בעצמנו ובעולם בפרספקטיבה רחבה יותר שאינה מעורבת במתרחש באופן ישיר. בדומה לצופה חיצוני המתבונן במתרחש.
ככל שהתודעה רחבה יותר כך מתבהרת תמונת המציאות, והמוני הפרטים המרכיבים את המציאות מצטרפים לתמונה רחבה שיש בה סדר והגיון פנימי.
על ימות הגאולה מתנבא הנביא ישעיהו:
כִּי מְלֶאכֶה הָאָרֶץ דָּעָה אֶת ה' כַּמִּים לַיָּם מְכַסִּים”
כשם שה”ים” הוא המיכל המכיל בתוכו את שפעת המים. כך תהיה הארץ עצמה על כל מה שיש בה, ”כלי” שיכיל את הדעה האלוהית. זו השאיפה הגדולה להרחבת תודעה שבה נזכה לראות את העולם בפרספקטיבה הרחבה ביותר, שהיא נקודת המבט האלוהית.
זו עניינה של ”תודעת האחדות”. בדומה למים המחברים בין אינספור מולקולות נפרדות לדבר אחד חי וזורם בעוצמה, כך נזכה גם אנחנו לחוות את האחדות הגדולה, המחברת את כל החלקים הנפרדים לאחד.
התודעה הפתוחה והרחבה תאפשר לכולנו ראייה רחבה בהירה וצלולה, כנבואת יואל:
”וְהָיָה אַחֲרַי כֹּה,
אֲשַׁפּוּךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר,
וְנִבְּאוּ בְנֵיכֶם וּבָנוֹתֵיכֶם,
זְקֵנֵיכֶם חֲלֻמוֹת יַחֲלֹמוּ,
בַּחוּרֵיכֶם חֲזִינוֹת יֵרְאוּ”

התמרה ופתיחת הלב

הגלות והריחוק מעצמנו וממקור נביעת החיים שבנו, מביאים לאטימות פנימית. הלב שלנו נאטם ונסגר. הרגש נעשה קהה. הרגישות שלנו מאבדת את איכותה הגבוהה. ותשומת הלב שלנו מופנית אל המקומות הלא נכונים. במצב שכזה אנו מוצאים שקשה לנו לפתוח את הלב לאמיתות גדולות, לתחושת אחדות וחיבור.
הדימוי במקרא למצב זה הוא ”לב אבן”, כלומר לב שאינו פתוח להשפעה, אין בו חיים, אין בו צמיחה, אין בו התפתחות.
אנו עתידים לעבור התמרה. שדרוג של לב האבן ללב בשר.
הנביא יחזקאל מתאר זאת במילים:
”וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חֲדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם,
וְהִסַּרְתִּי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׁרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר.”
כלומר, תהליך הגאולה תלוי ב”התמרה” של הלב, במעבר מלב אבן ללב בשר. לב שיכול להכיל, להרגיש, להתחבר ולהניע תהליכים של שינוי.

רוח חדשה

בפסוק האמור מתואר לא רק לב חדש אלא גם "רוח חדשה". הרוח מסמלת את מרכז תשומת הלב שלנו, שם אנחנו מקבלים את ההחלטות לאן להפנות את תשומת לבנו, האם כלפי מטה אל הארץ והאדמה ואל החלקים התחתונים שבנו, או כלפי מעלה, אל השמיים ואל החלקים הגבוהים יותר שבנו. המילה "רוח" מסמלת גם כיוון, כמו ארבע רוחות השמיים. בדרך כלל תשומת הלב שלנו מבולבלת או מופנית לכיוון הלא נכון, למקום שאינו מקדם אותנו אל החזון והיעד. גאולה דורשת רוח חדשה, כך שתשומת הלב שלנו תהיה מכוונת למקום הנכון ולדרך המובילה להגשמת החזון.

עשיית הטוב באופן טבעי

ומהי אותה רוח חדשה?

"וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם, וְעָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר תִּחְזְקוּ וּמִשְׁפָּטִי תִשְׁמְרוּ וְעָשִׂיתֶם" (יחזקאל)

הרוח המאחדת את הכול, רוחו של האל היא זו שתנחה אותנו מתוכנו פנימה. והלב המתחדש והופך להיות קשוב יותר ורגיש יותר, ידע להוביל אותנו לחיים טובים ונכונים, לחיים שבהם כל אחד מאיתנו יעשה את הטוב מעצם טבעו והווייתו, מתוך קול המצפון הפנימי שינחה אותנו להגשמת החזון.

וכן נאמר בירמיהו:

"...אַחֲרֵי הַיָּמִים הָהֵם, נָאֵם ה',

נִתְּנִי אֵת תּוֹרַתִּי בְּקִרְבְּכֶם, וְעַל לִבְךָ אֶכְתְּבֶנָּה,

וְהָיִיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים וְהֵמָּה יִהְיוּ לִי לְעָם.

וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת אָחִיו לֵאמֹר דַּעוּ אֵת ה',

כִּי כוֹלֵם יִדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטָנִם וְעַד גְּדוֹלָם..."

לב אחד

הנביאים ירמיהו ויחזקאל מתנבאים בעניין זה בסגנון אחד ואומרים:

"וְנִתְּנִי לָהֶם לֵב אֶחָד"

יש כאן גם התייחסות ללב במובן של מטרה אחת, כאשר לב כולם מחובר ומכוון למטרה ברורה וחזון בהיר.

ואפשר לראות ב"לב אחד" גם התייחסות ל"תודעה קולקטיבית" המחברת את כולנו יחד. תודעה זו קיימת תמיד. אולם השאיפה היא שבעזרת עיניים הפקוחות והתודעה החדשה שתפעם בנו נדע להרגיש שאנחנו אכן אחד. וכי לב אחד פועם בכולנו.

מציאות חדשה

השינויים התודעתיים הגדולים שיתחוללו בנו יהפכו את כל תפיסת המציאות שלנו. אנחנו נראה את העולם בצורה אחרת, נרגיש אותו אחרת, ונפעל בו בהרמוניה באחדות ובאהבה, ולא רק שתפיסת המציאות שלנו תשתנה, אלא השינוי התודעתי יביא גם למציאות חדשה של חיים מטיבים גם בפועל.

על כך אומר הנביא ישעיהו:

"כִּי הִנְנִי בּוֹרֵא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וָאָרֶץ חֲדָשָׁה,

וְלֹא תִזְכְּרֶנָּה הָרָאשֹׁנוֹת וְלֹא תִעֲלֶינָה עַל לֵב."

המציאות החדשה תהיה כל כך בהירה מיטיבה וסוחפת, עד שלא יהיה עוד צורך בזכרונות

הישנים שלנו. אחרי שלמדנו את כל השיעורים הנדרשים התפיסות הישנות שלנו יהפכו למיותרות ולחסרות משמעות.

ואיך תראה המציאות החדשה שלנו?

אחדות לאומית ובינלאומית

הבנת הלב האחד הפועם בקרבנו תביא אותנו לחיים משותפים של אחדות. של שותפות לתודעה אחת וחזון אחד משותף.

גם במישור היהודי, לא עוד פילוג בין השבטים השונים, אלא איחוד כוחות כנבואת יחזקאל: וְעָשִׂיתִי אֹתָם לְגוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ בְּהָרֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִלֶּכֶד אֶחָד יִהְיֶה לְכָלָם לְמֶלֶךְ, וְלֹא יִהְיֶה עוֹד לְשְׁנֵי גוֹיִם, וְלֹא יִחָצוּ עוֹד לְשְׁתֵּי מַמְלָכוֹת עוֹד."

וגם במישור הבינלאומי, איחוד כוחות למטרה משותפת כדברי הנביא צפניה: "כִּי אֲזֵ אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׂפָה בְרוּרָה, לְקַרֵּא כָלֶם בְּשֵׁם ה', לְעִבְדוֹ שָׂכֵם אֶחָד."

שלום עולמי

בשורת הגאולה תהיה לפני הכול בשורה של "שלום":
"מֶה נִאֻוּ עַל הַהָרִים רִגְלֵי מְבַשֵּׁר,
מְשֻׁמֵּעַ שְׁלוֹם, מְבַשֵּׁר טוֹב מְשֻׁמֵּעַ יְשׁוּעָה..." (ישעיהו)

האחדות ושיתוף הכוחות כולם להגשמת החזון יהפכו את המלחמה לזכרון מיותר. כולנו מכירים בהקשר זה את נבואת ישעיהו:
"וְכִתְּתוּ חֲרִבּוֹתֵיכֶם לְאֵתִים, וְחֲנִיתוֹתֵיכֶם לְמִזְמֵרוֹת.
לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גּוֹי חֶרֶב, וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה"
וכי למה לנו להילחם אם אנחנו מבינים באמת שכולנו אחד?

הרמוניה

כאשר האחדות והשלום שוררים בינינו התוצאה היא הרמוניה. לכל אדם ולכל יצור על פני האדמה תפקיד משלו וביטוי מיוחד משלו. וכאשר הכול מכוון ומחובר לחזון אחד ומטרה אחת אפשר לחיות חיים הרמוניים ושלווים. גם כוחות מנוגדים ידעו לחיות זה עם זה בשלום, הרוע יאבד מן העולם, שהרי במקום שיש הרמוניה לא קיים רוע. וממילא אין פחד ואין חרדה. ובהקשר הזה נביא שני פסוקים שממחישים את הרעיון:
"וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית שְׁלוֹם, וְהִשְׁבַּתִּי חֲתִי רָעָה מִן הָאָרֶץ,
וְיָשְׁבוּ בַּמִּדְבָּר לְבָטָח, וְיִשְׁנֻ בְּיַעְרֵיהֶם" (יחזקאל)

"וְגַר זֶאֵב עִם כֶּשֶׁשׁ, וְנֹמֵר עִם גְּדִי יִרְבֹּץ, וְעֹגֵל וּכְפִיר וּמְרִיא יִתְדוּ, וְנָעַר קֶטֶן נִהַג בָּם.
וּפְרָת וְדַב תִּרְעֶינָה יִתְדוּ יִרְבְּצוּ יִלְדֵיהֶן, וְאַרְיֵה כִּבְקָר יֹאכַל תֶּבֶן.
וְשִׁשְׁעֵי יוֹנֵק עַל חֵר פֶּתֶן, וְעַל מְאוֹרֵת צִפְעוֹנִי גְמוּל יָדוֹ הָדָה".
(ישעיהו)

*

ההרמוניה הזו אינה באה לידי ביטוי רק בכוחות שמחוצה לנו, אלא גם בכוחות השונים שבתוך כל אדם פנימה. אנו עתידים ללמוד לאחד את כל הכוחות השונים שבתוכנו, לחיות איתם בשלום ובהרמוניה ולגייס אותם לקראת מימוש החזון האישי הלאומי והעולמי גם יחד.

צדק משפט חסד ורחמים

הנביא ירמיהו מלמד אותנו על השאיפה המוחלטת לצדק ומשפט הקשורה בתפיסת מציאות נכונה:

"כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשֶּׁכֶל וַיֵּדַע אוֹתִי,
כִּי אֲנִי ה' עֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בָּאָרֶץ,
כִּי בְּאֵלֶּה חֲפָצָתִי, נָאֵם ה'."

הנביא הושע מתאר את חידוש הקשר בין עם ישראל לבין אלוהיו כברית אירוסין המושתת על צדק משפט חסד ורחמים:

"וְאַרְשִׁיתִּי לִי לְעוֹלָם,
וְאַרְשִׁיתִּי לִי בְּצִדָּק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים."

הנביא ישעיהו מדבר גם על השפעת תפיסת המשפט והצדק שיצאו מתחומי ישראל וישפיעו על העולם כולו:

"הוּ עֲבָדִי אֶתְמָה בּוֹ, בְּחִירִי רְצָתָה נַפְשִׁי,
נִתְּתִי רוּחִי עָלָיו, מִשְׁפָּט לְגוֹיִם יוֹצִיא...
לְאַמֶּת יוֹצִיא מִשְׁפָּט.
לֹא יִכְהֶה וְלֹא יָרוּץ עַד יָשִׁים בָּאָרֶץ מִשְׁפָּט,
וּלְתוֹרָתוֹ אֵיִם יִיחִילוּ."

אמת

בניגוד לתקופת הגלות שבה "תהי האמת נעדרת", בימים של גאולה תהיה "אמת אחת" בהירה וברורה לכל. החזון האחדותי ההרמוני הכולל הכול יהיה משותף לכל יושבי תבל. העולם כולו יכיר בצורה ברורה כי אמונותיו ורעיונותיו בשקר יסודם:

"...אֵלֶּיךָ גּוֹיִם יָבֹאוּ מֵאֲפָסֵי אֶרֶץ, וַיֹּאמְרוּ:
אֵךְ שָׁמָּה נִחַלּוּ אֲבוֹתֵינוּ, הַכֹּל וְאִין בָּם מוֹעִיל" (ירמיהו)

ומתוך כך יגיעו כולם להכרת האמת:

"כָּל הַגּוֹיִם נִקְבְּצוּ יַחְדָּו וַיֹּאסְפוּ לְאֵמִים... וַיִּשְׁמְעוּ וַיֹּאמְרוּ אֶמֶת" (ישעיהו)

לעם ישראל יש תפקיד חשוב בגילוי האמת המקיפה את הכול. עם ישראל הנקרא על שמו השני של יעקב אבינו, מוביל את בשורת האמת האחדותית התמימה לעולם כולו:

"תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב". (מיכה)

זכריה הנביא מתנבא בעניין זה כי עתידה ירושלים, שהיא כיום מוקד לסכסוך המפלג בין העמים בשקר, להיות מוקד האמת לאחד ולכלול את הכול יחד:

"וְנִקְרָאָה יְרוּשָׁלַם עִיר הָאֵמֶת."

ובהקשר הזה ראוי לציין את מה שאמרו חכמינו כי "חותמו של הקב"ה אמת". וביום שבו יפקחו עינינו ונראה את המציאות נכוחה. אז נדע אמת מהי.

שפע

שפע הדעת שימלא את הארץ "כמים לים מכסים", יביא איתו גם שפע גשמי גדול.

ככל שנעסוק פחות במלחמה בהרס ובחורבן, ונשכיל לעסוק מתוך שיתוף פעולה ואחדות בבנייה והתפתחות שמיטיבה איתנו, כך נמצא את כל מקורות השפע זמינים עבורנו ביתר שאת.

ובוודאי שנפסיק לזהם, ללכלך, לקלקל, לשרוף ולכלות את משאבי כדור הארץ לצורך רדיפה שאינה פוסקת אחרי דברים שאיננו צריכים באמת. והאדמה בתמורה תתן לנו מכל אוצרות השפע המבורכים בידי שמיים.

משמח לב לקרוא את דברי ישעיהו:
"אֶפְתַּח עַל שְׁפִי נְהִירוֹת, וּבִתְוֹךְ בִּקְעוֹת מַעֲיִנוֹת,
אֲשִׁים מִדְּבַר לֶאֱגֹם מַיִם, וְאֶרֶץ צִיָּה לְמוֹצָאֵי מַיִם".

ועוד על שמחת הטבע והשפע השופע:
"כִּי בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ, וּבְשִׁלוֹם תִּבְלִוּ,
הַהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם רִנָּה,
וְכָל עֵצִי תִשָּׂדֵחַ יִמְחֵאוּ כָּף
תַּחַת הַנֶּעְצוּץ יַעֲלֶה בְרוֹשׁ
וְתַחַת הַסִּרְפָּד יַעֲלֶה הַדָּם
וְהָיָה לָהּ לְשֵׁם לְאוֹת עוֹלָם לֹא יִכָּרֵת".

בריאות שמחה וחיים טובים

חיים הרמוניים של שלום פנימי וחיצוני, של אחדות בין כל הכוחות בעולם. היא הבסיס האיתן שעליו מושתתים חיים טובים ומיטיבים. הכול משגשג ושופע, ובני האדם יהיו בריאים אנרגטיים ומלאי כוח ואון לבצע את תפקידם המיטיב. ואין געגוע ואין פגע, ואין מזיק ואין משחית.

מה נאים ומשובבי נפש דברי ישעיהו:
"...לֹא יִהְיֶה מָשָׁם עוֹד עוֹל יָמִים וְזָמַן אֲשֶׁר לֹא יִמָּלֵא אֶת יָמָיו
כִּי הַנֶּעַר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת...
וּבְנוֹ בְּתִים יִיָּשְׁבוּ וְנִטְעוּ כֶּרְמִים וְאָכְלוּ פְּרִיָם
לֹא יִבְנוּ וְאֶחָר יֵשֵׁב. לֹא יִטְעוּ וְאֶחָר יֵאָכֵל.
כִּי כִימֵי הָעֵץ יִמֵּי עֲמִי, וּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם יִבְלוּ בְּחִירִי.
לֹא יִנָּעוּ לְרִיק, וְלֹא יִלְדוּ לַפֶּהֶלֶה.
כִּי זֶרַע בְּרוּכִי ה' הֵמָּה וְצִאצְאֵיהֶם אִתָּם.
וְהָיָה טָרֶם יִקְרָאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה, עוֹד הֵם מִדְּבָרִים וְאֲנִי אֶשְׁמַע.
זָאֵב וְטִלָּה יִרְעוּ בְּאַחַד, וְאַרְיֵה בִּבְקָר יֵאָכֵל תָּבֹן, וְנָחֹשׁ עֶפְרָ לַחֲמוֹ.
לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָר קִדְּשֵׁי אֱמֶר ה'".

הכול אחד

כאמור למעלה (בפרק "אחדות"), תכלית החזון כולו והשלמת תהליך הגאולה הפרטית הלאומית והכללית תושלם רק כאשר תתגשם נבואת זכריה:
"וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד".
כאשר עיני הבריות כולם יהיו פקוחות לראות את עומק המציאות, וכולנו נבין שאנחנו באמת

"אחד", נשמה אחת, גוף אחד, עולם אחד, אלוקים אחד. כולנו חלק בלתי נפרד מן האחד השלם מכל. או אז גם המהות האלוהית וגם הביטוי שלה בעולם, כלומר, גם הבורא וגם הברואה, יוכרו לעין כל באחדות פשוטה שאין בה כל נבדלות ונפרדות. אנו נגלה כי גם הרוע הנתפס בעיניו היום כחלק נפרד מן הטוב וכמתנגד לו אינו אלא חלק משלימות אחת כוללת ומאחדת.

*

ככל שנעמיד את החזון מול עינינו ונפעל להגשמתו כמיטב הכוחות והיכולות שלנו כיום, כך עתידים עינינו להיפתח, תשוקה עזה אל האמת המאחדת והצרופה תמלא את לבנו ותסחוף אותנו לדרישה עוצמתית שאינה יודעת שלווה עד שתמצא את מבוקשה.

"וְנִדְעָה נִדְרָפָה לְדַעַת אֵת ה'

כְּשֶׁחַר נִבּוֹן מוֹצֵאוֹ

וַיִּבּוֹא כְּגֶשֶׁם לָנוּ כְּמִלְקֵשׁ יוֹרֵה אֶרֶץ."

(הושע ו, ג)

מה עשית בשביל גאולה?

מדוע לא הגיעה הגאולה, לא אתמול וגם לא היום?
מפני שאנחנו היום בדיוק כפי שהיינו אתמול!
(רבי מנחם מקוסוב)

על אף שדברי הנביאים מלאים באותות ומופתים, שינויי טבע, וחזון על רוח ממרומים שתשפיע על המציאות ותשנה אותה לטובה. אין ספק שהגאולה והגשמת החזון השלם תלויים תחילה בנו. אנחנו שבאנו לעולם טוב ושופע, ואף זכינו להארות גדולות של חכמה אלוהית נשגבת, לא השכלנו תמיד לעשות את הטוב והישר, קלקלנו את דרכינו והשחתנו את אורחותינו. ועלינו מוטלת האחריות הגדולה לתקן ולפעול לתיקון עולם במלוא הכוח והעוצמה. וכשאנחנו נעשה את חלקנו בצורה הטובה ביותר, נזכה גם להתגשמות כל הנבואות הטובות, ולאור גדול מאין כמותו.

אז מה נדרש מאיתנו?

אמונה

חבוקק הנביא מעמיד את כל התורה על רגל אחת, וזו ה"אמונה":
"**יִצְדִּיק בְּאַמוּנָתוֹ יְהוָה**".

אמונה יש בה גם משמעות של "נאמנות", וגם משמעות של "מתן תוקף" בדומה למילה "אמן" הנותנת תוקף והסכמה לברכה. בתודעת עמנו חרותה לנצח ה"ברית" שנכרתה בין הבורא לבני ישראל, ברית עולם שהיא הבסיס האיתן שעליו מושגת החזון היהודי. ברית שמהותה הסכמה משותפת למסע חיים. מתוך "נאמנות" לברית שנכרתה, אנו מאמינים בלב שלם כי הברית תתממש והחזון יוגשם. ומשמעותה הנוספת של הברית היא, שאף הבורא מאמין בנו, שנעשה את המוטל עלינו לקיום הברית ולהגשמת החזון.

על כוחה האדיר של הברית הקיימת לעד אומר ישעיהו:
"**כִּי הָהָרִים יְמוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תִּמְוָטָנָה, וְחִסְדֵי מֵאֲתָד לֹא יְמוּשׁ, וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמְוָט, אֲמַר מִרְחֻמֶּה ה'.**"

כלומר, גם אם כל יסודות המציאות יתערערו, וכל תפיסות העולם השולטות יתמוטטו, החסד האלוהי הבא מכוח הברית לא ימוש ולא ימוט.

וכדי למלא את חלקנו, אנו נדרשים לתת תוקף מעשי בחיינו לקשר שלנו עם הבורא, וליישם בהם מעשים ותהליכים המבטאים קשר עמוק זה. וגם אם המציאות חשוכה, קשה וכואבת, אנו ממשיכים ב"חוצפה יהודית", למרות הכול ועל אף הכול להאמין בבורא, ולהאמין בפוטנציאל הגבוה שבאדם, ולדעת שיכול להיות כאן טוב.

האמונה נותנת לאדם כוח לצאת מגבולות עצמו ולפרוץ קדימה. האדם המאמין אינו נותן לאשליית ה"שליטה" במציאות להטעות אותו. הוא מבין שהוא יכול לעשות רק כמיטב יכולתו וכל השאר אינו בידיו. הוא מאמין בטוב וחותר אליו בכל כוחו. האמונה נוסכת אפוא באדם את ה"בטחון" ואת האומץ לחתור להשגים הנראים בלתי אפשריים. הוא לא נרתע מקושי, ולא נסוג לאחר כשהדברים אינם פועלים כפי שתכנן, הוא מוצא באמונה שלו משענת מספקת שתאפשר לו להמשיך ולפעול גם בתוך עולם מבולבל ומסוכסך ולהגשים מטרות נעלות ונשגבות. על כל אדם מוטל לבחון במה הוא שם את מבטחו ועל מה הוא סומך, האם אינו נשען על משענת קנה רצוף שבסופו של דבר עלולה לפגוע בו יותר מאשר להועיל לו.

הבטחון באדם או בחומר, הם האשליה שבתוכה אנו חיים. אנו בוטחים במעשי ידינו, בדברים שבני אדם כמונו יצרו, ובטוחים שיש בהם כדי לספק לנו הגנה. המציאות מוכיחה אחרת שוב ושוב.

הנביא הושע מצביע על תהליך הפיכתן מאמונה בכוחם של בריתות פוליטיות, ובכוחם של כלי מלחמה להבטיח בטחון:

"אֲשׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֵנו, עַל סוֹס לֹא נִרְכָּב,
וְלֹא נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעַשֵׂה יְדֵינוּ..."

הבטחון באל אינו חלילה בריחה מהכרה במציאות, אלא אדרבה, הסכמה לראות את המציאות באופן עמוק יותר, ולהכיר בכוח הגדול מאיתנו הפועל כאן בעולם. מתוך אמונה שיש חזון ויש יעד שאליו שואף העולם.

הנביא ישעיהו, מתנבא על ימים שבהם נפסיק להישען על הדברים שגורמים לנו נזק, ונמצא את המשענת שתתן לנו כוח ועוצמה אמיתית:

"וְהָיָה כִּי־יִהְיֶה הַיּוֹם הַהוּא
לֹא יוֹסִיף עוֹד שָׂאֵר יִשְׂרָאֵל וּפְלִיטַת בֵּית יַעֲקֹב לְהִשָּׁעַן עַל מִכָּהוּ,
וְנִשָּׁעַן עַל ה' קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בְּאַמֶּת."

תקווה

יש הבדל משמעותי בין אופטימיות ל"תקווה". האופטימיות היא עניין של אמונה פנימית ב"הסתברות". אדם אופטימי הוא זה שמתבונן תמיד על אחוזי ההסתברות החיוביים ואינו נותן את תשומת לבו לתסריטים של הסתברות שלילית. האופטימיות היא על פי רוב "פאסיבית", היא לא מחייבת "מעשה" או חתירה למעשה, היא יותר תחושת בטן טובה.

אולם ה"תקווה" גדולה מן האופטימיות, התקווה שמה לה מול עיניה את נקודת היעד והחזון, ורואה אותו כמציאות אפשרית. ומתוך תחושת התקווה הבהירה מקבל האדם כוח לפעול את כל מיטב הפעולות שלו בהתאם ליעד שאליו הוא "מקווה" להגיע.

בתקווה יש את השורש "קו", יש בכך רמיזה לקו המחשבתי שעלינו למשוך מנקודת ההווה שעדיין אינה במיטבה על פי החזון שאנו חותרים אליו, אל תמונת העתיד שיש בה הגשמה מלאה של חזון טוב ומיטיב.

התקווה נותנת כוח ועוצמה, ממלאת את האדם באנרגיה ושמחה של עשייה, ומחדירה רוח טובה בכנפי הנפש להתמקדות בעשייה מבורכת ובפעולות טובות. וכדברי ישעיהו:

"יִקְוֶה ה' יְחַלִּיפוּ כֹחַ,
יַעֲלוּ אֲבָר כִּנְשָׁרִים,
יָרוּצוּ וְלֹא יִיגְעוּ,
יָלְכוּ וְלֹא יִעֲפוּ."

סבלנות

בעולם מטורף של מציאות המשתנה במהירות שלא היה לה אח ורע בהיסטוריה, איבדנו הרבה ממידת הסבלנות. אנחנו רוצים הכול ומהר, כאן ועכשיו. ואנחנו גם רוצים "גאולה אינסטנט". ביחס אל הנצח אנחנו אפילו לא גרגר אבק ברוח. וגם ביחס להיסטוריה, איננו אלא דפים ספורים בספר עב כרך. התהליכים במציאות מתרחשים לאט, צעד אחר צעד, שלב אחר שלב. זה טבע העולם הפיזי, וזה טבעו גם של העולם התודעתי והרוחני.

אמנם, לפעמים מתרחשים שינויים קיצוניים המשמשים כ"טיפול בהלם" ומכריחים אותנו להשתנות ולהסתגל לשינויים במהירות. אולם אין זו דרך המלך הדורשת תהליך התפתחותי הדרגתי.

ובניגוד ליציאת מצרים שנעשתה בחפזון גדול, על הגאולה העתידית נאמר בישעיהו:
"כִּי לֹא בְּחִפְזוֹן תֵּצֵאוּ, וּבִמְנוּסָה לֹא תֵּלְכוּן,
כִּי הִלֵּךְ לִפְנֵיכֶם ה' וּמֵאֲסָפְכֶם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל."

עלינו לסגל לעצמנו מחדש את מידת הסבלנות. האמונה הבטחון והתקווה מצטרפים אל הסבלנות היהודית שאינה מרימה ידיים, ואינה אומרת נואש.

וכדברי חבקוק הנביא:

"כִּי עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד
וְיִפֹּחַ לֶקֶץ וְלֹא יִכָּזֵב.
אִם יִתְמַהֲמַה חֲכָה לוֹ,
כִּי בֹא יִבָּא לֹא יֵאָחֵר."

חזרה הביתה

אנו נדרשים לחזור הביתה!

"שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹכְבִּים אֶרְפָּה מְשׁוּבְתֵיכֶם" (ירמיהו)

ומהו הבית? לאן עלינו לשוב?

צריך כל אדם לחזור לעצמו, למקורו הטהור, למקור הנביעה הפנימית של החיים המפעמים בו. לנקודת הזוך והנקיון הבראשית.

ישאל כל אדם את עצמו "מאין באת?" ויזכור שכולנו באנו מן "האין", מנקודת האפס של המציאות המאחדת את הכול. שם בנקודת הבראשית כולנו אחד והכול אחד.

על כל אדם לגלות את ה"אני" שהוא, על כל חלקיו ורבדיו.

אולם בעיקר עליו לגלות את החלק הנסתר שבו, את האור המחייב אותו והופך אותו להיות "אדם". שם ביתו, שם מקורו, שם גם תקוותו.

כל הקלקולים, כל העיוותים, כל ההשחתות, כולם מקורם בעובדה שאדם מתרחק ממי שהוא באמת, מאורו הגדול והבוהק, בטהרתו, בנקיונו ובזכותו הגדולה.

וכך קורא לנו הנביא הושע:
"שִׁיבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיהָ"

זיהוי והתרחקות מהרע

"מִי הָאִישׁ הַחֲפִיץ חַיִּים, אֲהַב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב.
נָצַר לְשׁוֹנֶה מָרַע, וּשְׁפָתָיָה מְדַבֵּר מִרָמָה.
סוֹר מָרַע וַעֲשֵׂה טוֹב, בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרִדְפָהוּ."
(תהלים)

השלב הראשון בדרך חזרה הביתה פנימה אל הטוב המוחלט, הוא ההתרחקות מן הרע. אדם המבקש להכניס טוב לחייו ולחיות חיים של חזון והגשמה טובה, נדרש תחילה לסור מכל דבר רע, מכל מה שיכול להוביל לרע, ומכל מה שיש בו נגיעה שלילית. וכדי שנוכל לסור מן הרע שבחינו עלינו ללמוד תחילה לזהות אותו להכיר אותו ולהגדיר אותו. אנחנו בני האדם קיבלנו את מתנת (וגם קללת) ה"דעת טוב ורע", ומתוך הדעת שיש בנו אנחנו מסוגלים להבדיל בין טוב ובין רע. את הרע נוכל לזהות בכל המקומות שמפרידים בינינו לבין עצמנו, בינינו לבין זולתנו, ובינינו לבין הבורא. כל מה שמפריע לאור הטהור שלנו לזרוח במלוא עוצמתו באהבה בהירה, הוא בהכרח "רע", ועלינו לזהות אותו ולהתרחק ממנו, שלב אחר שלב, בכל זמן נתון כמיטב היכולת והמסירות שלנו.

חיים של חזון

אחרי שהיינו ב"סור מרע" אפשר להתקדם ל"עשה טוב". התקווה מחייבת אותנו לחיות חיים שתואמים את החזון הגבוה שלנו. אדם יכול לשבת בחיבוק ידיים ולהמתין שדברים ישתנו ושהעולם יתהפך לטוב, ושכל הרוע יוכחד בדרך נס. אולם לא זו דרכם של נביאנו. נביאנו דורשים מאיתנו ללא הרף לחיות כאן כבר בהווה חיים של גאולה, ומכוונים אותנו שוב ושוב לחיים של חזון, חיים של אהבה, של צדק, של משפט. חיים שיש בהם חסד חמלה ורחמים. יום יבוא וכולנו נרצה רק טוב ונעשה טוב, ונדע באופן אינטואיטיבי מהו טוב. אף אחד לא יצטרך ללמד אותנו שום דבר, אנחנו נדע טוב, נעשה טוב ונחיה טוב. אולם עד שיבוא אותו היום, מוטל עלינו לפעול בכל כוחנו, מתוך תקווה בהירה וברורה שהטוב הוא אפשרי, וליישם את הטוב בכל פניה בחיינו. להביא אהבה במקום שיש שנאה. להאיר בחמלה במקום שקיימת אכזריות. לפעול באלטרואיזם בעולם של אגואיזם. להתנהל בכנות וביושר בעולם מעוות ועקום. לעזור לדלים, לחנון אומללים, לעודד נדכאים, ללטף, לחבוק, להשלים, להרבות שלום, ולחיות חיי אמת גם במציאות של שקר.

ובכך אנחנו מגשימים בפועל כבר במציאות העכשווית את החזון שאליו אנו חותרים.

וכדברי זכריה הנביא:

"אלה הדברים אשר תעשו:

דברו אמת איש את רעהו

אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם

ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם

ושבעת שקר אל תאהבו

כי את כל אלה אשר שנאתי נאם ה'

(זכריה)

נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי

יֹאמֶר אֱלֹהֵיכֶם

וְדַבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ

כִּי מָלְאָה צָבָאָהּ כִּי גִרְצָה עֲוֹנָהּ

כִּי לָקַחָהּ מִיַּד ה' בְּפָלִים בְּכָל חַטֹּאתֶיהָ

קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר

פָּנּוּ דֶרֶךְ ה', יִשְׁרוּ בְּעֶרְכָּהּ מַסְלָה לֵאלֹהֵינוּ

כֹּל גֵּיא יִנְשָׂא וְכֹל חָר וְגִבְעָה יִשְׁפְּלוּ

וְחִזְיָהּ הָעֵקֶב לְמִישׁוֹר וְהִרְבָּסִים לְבִקְעָה

וְנִגְלָה בְּכּוֹד ה'

וְרִאוּ כָּל בָּשָׂר יַחְדָּו

כִּי פִי ה' דִּבֶּר

(ישעיהו מ)